

به نام خداوند بخشنده مهربان

دستورالعمل ثبت و پایش بز کر کی رایینی

نویسنده

نجمه کارگر برزای

مقدمه

پایش، شناسایی و ثبت جمعیت‌ها و نژادهای دام و طیور بومی هر کشور ضرورتی انکارناپذیر است. این جمعیت‌ها، علاوه بر آنکه میراث ملی آن کشور محسوب می‌گردند به‌عنوان میراثی جهانی نیز مطرح می‌باشند. این جمعیت‌ها حاصل هزاران سال انتخاب طبیعی و مصنوعی و سازگاری با شرایط اقلیمی زیستگاه‌های طبیعی خود می‌باشند. در این میان اطلاعات حاصل از شناسایی و ثبت جمعیت‌های درخطر انقراض علاوه بر کارکرد فوق، کارکرد حفاظتی نیز داشته و برای هر نوع تصمیم‌گیری و تدوین استراتژی‌های حفاظت از ذخایر ژنتیکی موردنیازند. باید توجه داشت، دام‌های بومی علیرغم مقاومت برعلیه انواع بیماری‌ها و سازگار بودن با شرایط فقر غذایی و مراتع، به علت عدم قدرت رقابت با دام‌های پر تولید وارداتی به سرعت به وسیله دو عامل، جایگزینی و دو رگ گیری کنترل نشده، در خطر انقراض می‌باشند. دلایل زیادی برای بررسی، ثبت و پایش منابع ژنتیکی وجود دارد. مهم‌ترین و بارزترین دلیل مربوط به داشتن دانش و آگاهی در مورد نژاد یا نژادهای موجود است. به عنوان مثال دانستن ساختارگله، اندازه جمعیت، توزیع جغرافیایی، عملکرد و محیط‌های تولید برای برنامه‌ریزی‌های آینده اهمیت دارند. مستند سازی از نژادهای بومی در برنامه‌های حفظ ذخایر ژنتیکی یکی دیگر از اهداف بررسی، ثبت و پایش منابع ژنتیکی است. بز یکی از نشخوارکنندگان اهلی است که جثه کوچک، قدرت سازگاری بالا، کم توقعی و مقاومت زیاد در برابر بسیاری از بیماری‌ها و شرایط نامساعد محیط باعث شده تا نگهداری و پرورش این حیوان به‌ویژه در شرایط روستایی و در سطح دامداران خرده‌پا موردتوجه قرار گیرد. بنابر آمار سازمان خوار و بار جهانی جمعیت بز دنیا بیش از ۱۱۷۴۰۰۰۰۰۰ رأس در سال ۲۰۱۷ بوده است (FAOSTAT, ۲۰۱۸) که رویکرد جدیدی را برای افزایش و توجه بیشتر به این دام سبب می‌شود. از بین نژادهای مختلف بز بومی ایران، در این نشریه به نژاد بز کرکی راینی پرداخته شده است. بز کرکی راینی یکی از مهم‌ترین نژادهای بز در ایران است که به واسطه تولید کرک مرغوب و کیفیت بالا از ارزش اقتصادی بالایی در بازارهای جهانی برخوردار است و زیستگاه اصلی این حیوان در استان کرمان و شهرستان بافت می‌باشد.

